

DE
HELOTIBUS, SPARTANORUM SERVIS,
DISSERTATIO.

CUJUS PARTEM SECUNDAM,
VENIA AMPLISS. FAC. PHILOS. ABOËNS.

PUBLICO EXAMINI MODESTE SUBJICIUNT

CAROLUS GUSTAVUS N^o KOPP,

Phil. Mag., Litterat. Græcæ Adjunctus,

ET

GABRIEL REIN,

*Stip. Publ.,
Wiburgenses.*

In Auditorio Philosophico die VII Martii MDCCCXXI.

horis a. m. solitis,

ABOË, Typis FRENCKELLIANIS.

Eundem vero tenorem in formando vocabulo, de quo nunc quæritur, non esse observatum, tam est a vero alienum, quam quod alienissimum; quod et sensisse videtur STRABO, cujus auctoritate nostra ratio egregie firmatur. Sæpius enim nominatæ urbis habitatores, in servitutem nondum redactos, ἑλεις (ἑλεις scribendum putat TZSCHUCKE) vocat, nomine autem εἰλωτων, non ut gentili, sed a conditione atque fortuna devictorum deducto, utitur s). Neque, si jam ante Heraclidarum adventum nuncupati fuissent non tantum ἑλαιο sed etiam εἰλωτες, patriumque nomen in servitutem quoque redacti retinuisent, perspicere licet, cur non ita ut antea, dum libertate fruebantur, ambæ denominationes mansissent, verum servi facti semper dicti essent εἰλωτες. Quibus igitur rationibus haud difficile elicitur, laudatum nomen a voce ἑλος non esse petatum, neque, nisi post devictos subjugatosque urbis Helos incolas, ortum. Hoc autem conceso atque probato, alia utique quærenda est denominationis ratio, quam quæ ei vulgo tribuitur. Quod si vero ad fidem

C

valde

regione l. agro, Laconico, cui nomen Σκιριτις, sic appellatos malueris. Videt. XENOPH. *Hist. Gr.* L. VI. c. 5. §§. 24, 26, et L. VII. c. 4. §. 21. STEPHANUS BYZ., l. c., εἰλωτας quidem πελitas urbis Helos vocat, sed hæc simul addit: τῇ ἐκτάσει, καὶ τῷ γένει, καὶ τῇ προσθεσει τῆ διαφέρει (scil. voc. εἰλωτες a voce ἑλος).

s) L. not. o. cit.

valde est pronum, Spartanos, quos nihil unquam in gratiam fervorum fecisse, at contra vel omnia in iis libertatis vestigia delere anxie adnissos fuisse, omniaque sibi licita duxisse, quæ ad statum ipsorum, per se tristem, miserrimum reddendum pertinerent, deprehendimus, non ad deliniendam duram conditionem, sed potius *κατα ατιμιαν και ὕβριν*, fordidum nomen iis imposuisse t); ad veritatem quam maxime accedere videtur, quod nomine, a sorte eorum derivato et ad fortunam designandam apto, uti volentes, eos *Εἰλωτας* appellaverint, non quia ex urbe Helos orti essent, sed bello capti et in servitutem redacti; cui quidem sententiæ etiam inde haud parum accedit roboris, quod Helotes cum aliarum in Græcia civitatum servis sæpius sint comparati, respectu habito, non modo ad statum, sed et ad denominationem a sorte ipsorum desumptam u). A vero igitur aberrare non videntur, qui hoc

t) *Scholias*es THUCYDIDIS ad l. c: οἱ ἐν Λακεδαιμονίῳ, διὰ τὸ αἰεὶ διαφορὰς εἶναι ἀλλήλοις, τὰς δόξας αὐτῶν ἐκαλεῖν *Εἰλωτας*, *κατὰ ατιμιαν και ὕβριν*.

u) ATHEN. l. c: Λακεδαιμόνιοι μὲν γὰρ καὶ Θετταλοὶ φανήσονται κατασκευασάμενοι τὴν δόξαν ἐκ τῶν Ἑλλήνων, τῶν εἰκέντων προτέρῳ τὴν χώραν, ἣν ἐκεῖνοι νῦν ἔχουσιν, οἱ μὲν Ἀχαιῶν, Θετταλοὶ δὲ Περγαιῶν καὶ Μαγνητῶν. καὶ προσήγορεύσαν τὰς καταδεδωδέντας, οἱ μὲν εἰλωτας, οἱ δὲ πενετας. SUIDAS l. v. πενεταί: ἐς ἐν Λακεδαιμονίῳ καλεῖσθαι εἰ-

hoc nomen a voce εάλως l. είλως ductum autumant x).

§. 2.

Fuisse Helotes non ab ipso ortu Spartanorum servos, sed manuum bellicue jure adquisitos, primoque ex incolis urbis Helos constitisse, et ex supra allatis jam patet, et Historiarum fide ulterius comprobatur. Primum post occupatam a Doriensibus, vel potius proditione acceptam, Laconicam, subjectos quidem iis fuisse Achæos, antiquos terræ incolas y), sed simul tamen in æqualitatem legum, societatemque reipublicæ et curiæ admis-

C 2

fos

λωτας, τῆς Θετταλοὶ πενετας λεγούσι. κεχρηται δὲ τῷ ὀνόματι καὶ Θετταλοὶ, καὶ Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ τῶν κραιπνηθέντων ἐν τῷ πολέμῳ, καὶ δαλευόντων κεκρατηκοσι.

x) J. G. SCHNEIDER, *Griechisch-Deutsches Wörterbuch*, 3te Aufl., είλως ab έλω, αίγω derivat; F. W. RIEMER, *Griechisch-Deutsches Handwörterbuch*, 3te Aufl., f. v., ad urbem Helos originem vocis refert; uncis vero inclusa hæc habet: "ist vielmehr vom Partic. είλως, ft. εάλως, zum Substantiv. u. Gentile είλωτης gebildet."

y) Non modo Helios, sed etiam cæteros, ante Heraclidarum adventum Laconicæ incolas, Achæos vocatos atque Achææ potissimum stirpis fuisse, constat. Cfr. HEROD. II, c. 98; STRABO L. VIII. c. V. §. 5, et c. VII. §. 1;

fos, non minus ex historia est notum z), quam ipsa rei ratio docet. Ut enim occupationem Peloponnesi, sæpius jam antea ab Heraclidis frustra tentatam, non modo virtuti et peritiæ belli, qua insignes fuerunt, sed et pluribus, quæ huic expeditioni favebant, externis rebus debuerunt Dorien-
ses a), sic neque facile successissent incepta ipsorum, nisi initio lenitate usi, adversariis non nihil indulgentes se præbuisent. Magnam igitur mutationem veterum incolarum, in sedibus suis manentium, haud passa est conditio atque status, utpote quibus integro fere jure et sine fraude rebus suis uti liceret. Id tantum in primis sibi sumserunt victores, ut terram in sex partes distribuerent, quarum unam, Amyclas, proditori Philonomo darent, alteram, Spartam, regiam sibi constituerent, cæteris vero ex suis præficerent, qui ob hominum penuriam

PAUSANIAS Lac. c. II. §. 6 et 7, et c. VII. §. 1. Etiam Minyæ, qui, e Lemno a Pelasgis expulsi, Spartam ad-
vecti sunt et in civitatem recepti, utpote Argonautarum
posterii, eidem profapiæ adnumerari possunt. HEROD. L.
IV. c. 145, 146. APOLLONIUS RHODIUS *Argonauticor.*
L. IV. v. 1760, ὅπ' ἀνδρασι τυραννεύουσιν solo patrio extor-
res factos eos narrat."

z) STRABO L. VIII, c. V. §. 4.

a) Videbis MANSO I, B, p. 53, fqq.

riam peregrinos inquilinorum loco reciperent b). Debilitatis vero atque attenuatis, ut victis asolet, in dies magis magisque Achæorum rebus, auctis contra firmatisque Dorienſium opibus, ita ut ab illis metuendum ſibi minus eſſe putarent, moderationem atque æquitatem in inſolentiam, injuriam, ſævitiā ſenſim mutarunt c). An vero in Laconica quoque eodem,

b) STRABO l. proxime cit.

c) MANSO I. B. p. 51—67. Inde, quod tres e Laconica, ducibus Thera, Patreo et Graide, miſæ ſunt coloniæ, recte conjici poſſe putat Vir Celeb., humanitatem, qua primum excepti fuerant Achæi, jam ſub prima regum dyade (*unter der Regierung der beyden erſten Könige*, p. 63.) eſſe mutatam. Ut vero taceamus laudatas migrationes huic ſobriæ cæteroquin conjecturæ ſufficientem vix præbere anſam, ea certe in re errat, quod reſert, HERODOTUM, L. IV. 145—148, dicere, Theram, Proclis et Euryſthenis avunculum atque tutorem, ideo Lacedæmoni non manſiſſe, quod conſobrini probandos ſe ei non reddidiſſent (*unzufrieden mit dem Betragen ſeiner Vettern*), cum tamen ex HERODOTI verbis luculenter pateat, eum, parendi inſuetum, ob regnandi libidinem (δεινον πεινυμενον αρχεισθαι ὑπ' αλλων, επει τε εγευσατο αρχης) novas fedes quæſiiſſe. Etiam ex PAUSANIA, qui L. c. c. I. §. 6. hæc habet: διδυμοι δε οντες (Procles et Euryſthenes) διαφοροι τα μαλιſτα ησαν. προεληλυδοτες δε επι μεγα απεχθειας, ομως εν κοινω Θηρα τω Αυτησιωνος αδελφω της μητρος σφων οντι Αρχειας, επιτροπευσαντι δε αυτων, συνηραντο es αποικιαν, videre licet, conſobrinos ei negotium minime faciſſiſſe, ſed in colonia deducenda ipſi aduſiſſe.
= Male AMASÆUS vertit: "eos eum ſecutos eſſe."

eodem, ac in Mesfenia d), modo Dorienſes juriſum æqualitatem Achæis conceſſam jam ab initio ægre tulerint, regesque ideo, et quo magis libidini ſuorum ſatisfacerent, mutato conſilio domitos terræ incolas durius tractare ſtatim inceperint, etſi ad veritatem pronum eſſe videatur, hiſtoria tamen haud expreſſe teſtatur. Dubitari ſaltem non poteſt, jam Agide et Soo regibus *ισοτιμία* privatos eſſe Achæos et juſſos tributum ſolvere Spartanis, dictoque obtemperafſe alios, recusantes vero Helios ſeditionem feciſſe, ideoque oppugnata urbem ipſorum, opem licet ferentibus Argivis, vi eſſe captam, ſubjugatosque incolas in ſervitutem certis quibusdam conditionibus actos, unde orta famoſa illa *είλωτεια*, quæ uſque ad ea tempora, quibus rerum potiti ſunt Romani, manſit e). Orto autem acceptoque hac

d) STRABO, L. VIII. c. IV. §. 7, ex Ephoro narrat, Cresphontem, Meſſenia potitum, "*τῆς Μεσσηνίας ἀπαντας τοὺς Δωριεὺς ἰσονομῆς*" feciſſe; "*ἀναξιοπαθόντων δὲ τῶν Δωριέων, μεταγνοῦντα μὲν τὴν Στενοκλάρων (regiam ſuam) νομίσαι πόλιν· εἰς τὸτο δὲ Δωριέας συναγαγεῖν πάντας.*"

e) Cf. STRABO L. VIII. c. V. §. 4; PLUTARCHUS in *Lycurgo* c. II. Quibus in tempore conſtituendo adſtipulantur: JOH. MEURSIUS, *de regno Lacedæmoniorum*, c. XV; NIC. CRAGIUS *de republica Lacedæmoniorum*, L. I. c. XI; CAPPERONNIER, L. c. p. 273; HEYNE L. c. p. 28. ſq.; BARTHELEMY *Voyage du jeune Anacharſis en Grèce*, T. V. p. 66; et MANſO, I. B. 2. Th. p. 135. ſqq. — Ab his diſſentienti PAUSANIÆ (L. c. c. 2, §. 7.), factam ſcil. eſſe

hac ratione turpi servitii more, solis tamen Heliis posterisque ipsorum conflata fuisse fervorum, quibus postmodum scatebat terra Laconica, turbam, minime est adsumendum. Neque enim injuriæ Achæis illatæ cum imperato ipsis tributo atque clade Heliorum cesarunt. Bellis namque fere perpetuis, non modo cum vicinis, sed etiam cum πελοποννησίου suis gerendis, vacarunt, qui victi fervorum forti abnoxii esse solebant f). Auctus hoc modo insigniter est numerus miserorum, frequenti præterea progenie multiplicatus, donec ex subjugatis Meseniis maxima demum caperet incrementa g).
 Florem

rem rege Alcamene, octavo ab Eurysthene, tradenti, fidem habendam esse vel ea vetat observatio, quod jam ante Lycurgum exstiterit, de qua quæritur, servitus. Videtis MANSO l. c., qui etiam HEYNII conatum, PAUSANIAM cum STRABONE et PLUTARCHO componendi, frustraneum recte censet, alium eos conciliandi modum, neque tamen illum satis idoneum, ipse suggerens.

f) PAUSANIAS pasim Libb. III. IV. VII. et VIII. — Solis tamen Spartanis idtribuendum non est, quod victos captosque bello fervorum loco habuerint; moris nempe fuit hoc omnibus omnino gentibus. Quin et ipsi Spartani a Tegeatis superati, et, quas secum tulerant, compedibus vincti agros eorum colere coacti sunt. HEROD. L. I. c. 66—68.

g) HEYNE, L. c. p. 30; censet, paucos tantum numero, qui in agris remanserant e Meseniis, servitutem esse passos. Aliter et melius MANSO, L. c. p. 138, de nu-

Florem namque regni Meslenici lividis malignisque oculis spectantes Spartani, bellum in Messenios excitant, jure jurando se obstringentes, ab incepto non prius destituros, quam totam Messeniam in potestatem suam redegisent. Diu quidem et vario Marte pugnatum: dolo et fraudibus magis quam facinoribus Heroë dignis res eo tandem est perducta, ut, capta Ira finitoque secundo adversus Messenios bello, quotquot ipsorum Iræ vel alibi Messeniæ a victoribus essent deprehensi, in Helotum locum detruderentur h).

§. 3.

mero Helotum: "Sie (die Zahl der Heloten) vergrößerte sich vielleicht um die Hälfte, als die Messenier, nach dem zweiten gegen Sparta geführten Kriege, in Stand der Heloten verfallen wurde."

h) Εάλω δε ἡ Εἰρά, καὶ ὁ πόλεμος δεύτερος Λακεδαιμονίων καὶ Μεσσηνίων τέλος εσχεν, Ἀθηναίοις ἀρχόντος Ἀυτοσθένους, εἴτε πρώτῃ τῆς οὐδοῆς τε καὶ εἰκοτῆς οὐλυμπιάδος, ἣν ἐνικα Χίωνις Λακων. PAUSANIAS, *Messen*, c. 23 §. 3. Neque PAUSANIAS sibi, nec alii Historici et Chronologi, in determinando fatali hoc Messeniis anno inter se constant. Vid. Dissert. de *Fatis Messenici Populi*, Præf. Celeb. J. O. HÖIJER, Ups. P. I—XII. 1817, 1818. p. 39. Not. y; ad quam Dissert. eos, qui pleniorum interitus regni Meslenici expositionem desiderant, delegamus. — Celeb. HEYNE, l. c., minus recte dicit, tertia Messeniorum defectione exasperatos Lacédæmonios eos in numerum servorum redegisse; nam, ut vere dicatur, semel adhuc, secundum nempe contra Spartanos bellum excitantes, defecerant.